

Цікава адзначыць, што і герб тураўскіх князёў прадстаўляе мадыфікацыю гербу кіеўскага, толькі ж у ім левае плячо прыняло кшталт крыжа (гл. манэту кн. тураўскага Сьвятаполка, X ст.).

Праўда аб „Мужыцкай Праўдзе“

У працах некаторых польскіх дасьледчыкаў аб польскім паўстаньні 1863 году¹ часта можна спаткацца з заявай, што ведамы павадыр паўстаньня Костусь Каліноўскі выдаваў падчас паўстаньня *беларускую газэту* „Мужыцкая Праўда“. Заява гэтая да нядаўных часоў паўтаралася і беларускімі адраджэнцамі, якія, стараючыся выкарыстаць для сваёй акцыі ўсё, што гаварыла аб ранейшых праявах беларускага руху, вельмі даверчыва аднесліся да гэтае запраўды ж рэвэляцыйнае весткі. Дый існавалі пэўныя аб’ектыўныя прычыны, якія вестку гэту рабілі падобнай да праўды для кожнага, хто *ня меў у руках і ня бачыў друкаў* Каліноўскага: справа ў тым, што гэныя друкі мелі адзін агульны назоў „Мужыцкая Праўда“ і былі нумараваныя, дык стуль пэўна і паўстаў пагляд на іх як на газэту.

Цяпер, калі большасьць нумароў „Мужыцкае Праўды“ ўжо апублікавана ў друку (гл. „Польмя“, № 1, 1926 г., Менск), мы можам увачавідкі пераканацца, што *газэтай „Мужыцкая Праўда“ не была*. Гэта быў папросту *цыкль адозваў* пад адным агульным загаловам, зьмешчаным зьверху дробным друкам, з чарговымі нумарамі (як, да прыкладу, у прыказах або цыркулярах улады). Кожны нумар зьмяшчаў у сабе толькі *адну адозву* і — нічога болей. Выходзілі яны непрыядычна і наагул з *газэтай ня мелі нічога супольнага*: ніякіх вестак, ніякіх інфармацыяў лістоўкі гэтыя не давалі, зьмест жа адозваў меў на мэце падняць беларускае сялянства проці Масквы і здабыць ягоную прыхільнасьць для „польскага ронду“ (гэтак Каліноўскі зьбеларушчыў ня вельмі ўдатна польскае слова „rząd“).

Характэрна, што сам жа Каліноўскі ў „Муж. Праўдзе“ называе гэтыя лістоўкі *сваімі пісьмамі*, ня маючы ніякае прэтэнзіі да назову „газэты“.

Разумеем, што для некаторых беларускіх дзеячоў, далёкіх ад навуковае працы і навуковага падыходу да вывучэньня нашае мінуўшчыны, вельмі прывабнай магла быць думка пашыраць у масах перакананьне, што беларусы ўжо 70 гадоў назад мелі сваю прэсу, якая, як ведама, для кожнага народу зьяўляецца ў пэўнай меры паказчыкам яго культурна-нацыянальнае дасьпеласьці. На жаль, пагляд на „Мужыцкую Праўду“ як на газэту далёкі ад аб’ектыўнае праўды, аб чым кожны дасьледчык можа асабіста вельмі лёгка пераканацца: у Вільні ў Бібліятэцы ім. Урублеўскіх² перахоўваецца адзін экзэмпляр „Мужыцкае Праўды“, і кіраўнікі Бібліятэкі ахвотна дазваляюць зацікаўленым асобам агледзець яго.